

Manresa vista pels escriptors

REPORTATGE. Com a preludi de la 63a Nit de Santa Llúcia, la festa per excel·lència de les lletres catalanes, que enguany es va fer a Manresa, el dia 13 de desembre, Òmnium Bages va organitzar diversos actes relacionats amb la cultura i la literatura catalanes. Un dels més destacats ha estat la presentació de la ruta literària *Manresa vista pels escriptors*.

El passat dia 30 de novembre es va estrenar la ruta literària elaborada i guiada per l'escriptor Llorenç Capdevila a partir d'una acurada selecció de textos literaris referits a Manresa i els manresans. Al llarg del recorregut, el mateix Capdevila va contextualitzar cada una de les lectures, llegides tot seguit pels actors Meritxell Vall i Dani Ledesma.

L'itinerari proposat per Capdevila comença a la creu de la Culla, la qual va servir de font d'inspiració a Jacint Verdaguer per escriure un bell poema sobre un «manresà del Castell» que, tot duent el seu pare a l'Hospital, s'atura a reposar en un dels graons de la creu: just al mateix indret on feia cinquanta anys el pare s'havia aturat també a descansar, en una situació semblant. Davant l'angúnia del pare, atès que anar a l'hospital sovint significava la separació definitiva de la família, el fill opta per tornar a casa: «Doncs, tornem's-en pare meu: si vostra neulia dura, jo captaré pel veïnat i serà lo que Déu vulla». Aquest romanç, publicat a la revista manresana *La Covadonga Catalana* el 1901, s'inspira en una rondalla manresana que, segons l'estudiós Joan Vilamala, tant podia haver pervingut a Verdaguer per mitjà de Magí Cornet, auxiliar almoïner d'origen manresà, al servei, com el mateix Verdaguer, del marquès de Comillas, o a través d'un tal Joan Cucurella, veí del convent de Santa Clara.

Llorenç Capdevila, dissenyador de la ruta Fotos de: Conxita Parcerisas

Des d'aquest mateix indret, en la novel·la *Serrallonga*, *l'últim bandoler*, de Llorenç Capdevila, el narrador fa una descripció panoràmica de la ciutat, en la qual destaquen, enmig d'altres edificis religiosos, la Seu, «església amb aires de catedral» i el Carme, «l'església del convent dels frares carmelitans, que s'erigeix, esvelta, a l'altre extrem de la ciutat, sobre el puig Mercadal». Tot plegat fa que el visitant dedueixi de la seva visió que «els manresans són, si més no en aparença, gent devota fins al moll de l'os. Ací i allà, a banda de les ja esmentades, han dreçat esglésies, capelles i convents per a culte de multitud de sants i per a satisfacció de tots els ordres religiosos». Segons l'historiador Francesc Comas, al segle XVII a Manresa hi havia una vintena de construccions religioses.

Pla, Espinàs i Pin i Soler

Qui també fa un retrat de la ciutat des del mateix angle --de fet, pintors i escriptors coincideixen en l'enquadrament des del cantó de llevant de la ciutat antiga-- és Josep Pla, a *Tres guies*, i Josep Maria Espinàs, a *Ciutats de Catalunya*. Tot i no tractar-se de textos estrictament literaris, tenen l'interès d'oferir un seguit d'observacions objectives i reals, filtrades a través d'una mirada personal, amarada de sensacions i visions pròpies. Crida l'atenció que mentre Espinàs, bon coneixedor de la ciutat pel fet que va fer-hi el servei militar, es limita a parlar del paisatge, Josep Pla discurseja sobre la manera de ser dels manresans malgrat haver-hi estat només de passada: «A la població s'hi dóna també una curiosa barreja de persones extravertides, exuberants i obertes, típiques del litoral, i del català introvertit, tenaç, silenciosos i tancat. Vic i, potser més que Vic, Manresa assenyalen la transició entre la Catalunya baixa i la pirinenca.»

« **Manresa és una de les més nobles** i antigues poblacions de Catalunya. És la *Minorisa* dels romans. És notable el restaurat Pont Vell medieval del Cardener, sobre la riba esquerra del qual es troba assentada la ciutat, que s'aixeca sobre una alçària i agafa un aspecte molt típic. Però, a més a més, és una ciutat moderna, perquè constitueix un dels nuclis més densos i importants de Catalunya.

Com que la ciutat es troba posada sobre diferents plans inclinats, és possible de contemplar-la sempre de front. I, com que la ciutat és una curiosa barreja d'arquitectura religiosa i d'arquitectura industrial fabril, s'ha pogut dir que a Manresa les fàbriques es confonen amb els convents, i els convents amb les fàbriques. Aquesta mescla és fins a cert punt un indicatiu de l'esperit de la ciutat, que, si d'una banda és pràctic, laboriós i tenaç, de l'altra té un punt de ciutat levítica molt característic. La població té un aspecte - com tots els nostres rodals tocats de riquesa- atapeït, aprofitat i asfixiat, com si des de fa molts segles ningú no se n'hagués ocupat. En el moment actual Manresa és una mescla, una mica caòtica, d'arcaisme i de vida moderna. En aquest sentit és una de les ciutats més típiques que tenim».

Josep Pla (*Tres guies*)

«A certa distància, la ciutat es presenta al viatger com un espectacle. És per això que, a l'altra banda del Cardener, Manresa té la gràcia una mica irreal d'un decorat. Són cases velles, obertes a l'aire i al riu pels arcs de les seves galeries. De color de terra, fràgilment altes, semblarien mortes a peu dret sense la repetida nota verda de les seves persianes.

Damunt d'un roquetar, la impressionant Seu gòtica dreça una fàbrica que sembla aplanada i en la qual es troba a faltar una punta, una torre més alta. En aquesta basílica hi ha quelcom de gloriosa nau desbarborada. Més a la dreta, l'allargat edifici de la Cova de Sant Ignasi queda com un producte artificiosos, retòric, al costat de la bellesa primitiva de les velles cases que semblen nascudes de la terra. L'hora millor per a contemplar aquesta façana de Manresa és la mitja tarda, quan la claror és suau i dóna als ocres gastats i als verds una amabilitat acollidora.

Josep Maria Espinàs (Ciutats de Catalunya)

Façanes al Barri de les Escodines

El riu, el Pont Vell i les fàbriques també són presents en l'evocació d'una estada de l'escriptor tarragoní Josep Pin i Soler a la ciutat amb motiu de l'aprovació de les Bases de Manresa, a finals de març de 1892.

«L'un seguint a l'altre, guiats pels de la terra, davallàrem amples graonades, seguïrem rutes tortuoses, no cessant nostres exclamacions admiratives quan lo que se'ns figurava impenetrable rocam apareixia en ser-hi a prop mansa i tranquil·la fàbrica burgesa, quan impressionats per sorolls espantosos d'aigües que devien saltar d'allà dalt de la negror, reconeixiem que els sorolls eren produïts per la vessant d'una resclosa que l'enginy humà havia llavorat per a aprofitar-ne la força. Davant nostre s'aixecaven arcades gegantines... «És lo pont, lo pont vell», digué un dels acompanyants, «de nit sembla molt gran, ja el veurà demà de dia.»

I al dia següent lo vegérem; era el pont mitgeval assentat sobre runa d'altre pont més antic. Lo Cardener passa per sota ses arcades, lo Cardener que a la llum del sol no ens produïa impressions fantàstiques, que es mostrava tal qual és: corrent d'aigua de mena ben catalana.

Lo Cardener, comparat amb rius que solquen altres terres, és un regueró; mes ell, amb ses aigües no gaire abundants, treu, *como los catalanes, de la piedra panes* ; s'enginya per a engegar rodes que accionen eines de tota grandària i força, dóna feina i pa als treballadors urbans, fruita i fruits als qui conreen la terra, permetent-se encara el luxe que per aquí ens permetem tots: després de treballar, després d'activar energies, lo Cardener se fa més o menos *floralesc*, passant-se la fantasia d'embellir lo terrer, escorrent-se enjogassat per entre tallades roques, saltant esbojarrat i feréstec d'un cingle o un gorg i més avall fent-se el sonso dintre encloades basses, i després se fa el pagès dintre emparedats enjubs i cansat de saltar, treballar i córrer se torna idíl·lic com ho fou a sa naixença, allà dalt, prop de les muntanyes de gemma, i llisca frescal per entre joncs i vimeteres, satisfet d'haver viscut, murmurant sorollets tendres que volen dir: «He nascut en paratge humil, he treballat sempre i ara me'n vaig reposat i content a perdre nom dintre les aigües de l'hereu Llobregat que em portarà, anant-hi ell també, a la grandesa que tots los rius ambicionem: a l'alt ofici d'ésser Oceà.»

Josep Pin i Soler (*Vint hores d'estada a Manresa*)

Foix, Sagarra i el Baró de Maldà

De l'arquitectura religiosa dos són els elements que més poderosament han cridat l'atenció de viatgers i narradors: la Cova i sobretot la Seu, a la qual Lluís Calderer va dedicar el recull de narracions *La seu se'n va a córrer món* . També van parlar-ne, des de l'admiració i l'encís, Pin i Soler i el baró de Maldà.

La catedral manresana, interiorment tan pura de línies, a l'exterior tan majestuosa, l'esplanada on s'aixeca, lo que d'allà dalt se veu i s'endevena per los horisons confosos, lo Montserrat davant, lo de prop, lo de lluny, produeixen un conjunt d'impressions que m'estranya no hagi sigut cantat dignament per cap poeta de la terra.

Molt sincerament confesso que no havia vist encara a Catalunya cap lloc que més agradables sensacions me produís. Si d'allà se vegés la mar blava, aquella esplanada i altra que jo en conec a Tarragona serien les dues mirandes més hermoses de la nostra terra.

Josep Pin i Soler (*Vint hores d'estada a Manresa*)

Què primors i què belleses hem vist, dintre d'aquella santa cova de màrmols i estucos en les parets, matisats de colors, a més de tanta escultura i doradura en la seguida dels medallons d'alabastro, o jaspe blanc, en tantes figures de palm, de més i de menos, dels

passos de la penitenta vida de sant Ignasi de Loiola [·]; no havent-hi prou ulls per veure tant primor com en aquella cova havia, i jo, amb tota ma ullereta a l'ull, no podia ben descobrir.

Baró de Maldà (*Calaix de sastre*)

Trobem una altra referència a la Seu en un dels fragments del *Diari 1918* de J.V. Foix, un conjunt de proses poètiques en què la realitat quotidiana es converteix, passada pel surrealisme, en un món oníric, ple d'estranyes associacions i transformacions.

"Quan érem a la font tots dos, un missatger del rei m'ha dit que hi havia guerra. He pres la meua arma, i l'home de la carota de gegant no em vol deixar passar. En allargar-li tu una flor, havia desaparegut. Tu no li donaves, però, una flor sinó la meua arma amb la qual m'hauria pogut occir. On és l'arma? On és la flor? A l'home de la carota de gegant l'he vist avui penjat al portal de la Seu de Manresa fent una ganyota agònica. Però al fons del gorg de les seves pupil·les t'he vist a tu amb la flor als llavis i l'arma al braç. Per què m'has deixat, Gertrudis?". La carota de gegant moro a què fa referència J.V. Foix va penjar del portal d'entrada de la Seu fins als anys seixanta, en què va ser retirada arran del Concili vaticà segon.

Que el poeta J.V. Foix al·ludís a Manresa o a altres indrets del Bages, com Viladordis i Monistrol de Montserrat, no és casual. El seu pare, originari de Lladurs, va aprendre l'ofici de pastisser a l'antiga pastisseria Amat del carrer de Sant Miquel (on ara hi ha El Blat) i és també a Manresa on Foix va conèixer Paulina Mas, filla de l'espardenyeria del carrer d'Urgell (davant la seu del CECB) i mare del poeta. Malgrat haver nascut a Sarrià, J.V. Foix va mantenir sempre viva la relació amb els parents bagencs i solsonins. En un article publicat a *La Publicitat*, el 24 de novembre de 1932, amb el títol *Toros a Cervera!*, el poeta descriu "la vetusta ciutat fabril una tarda de corrida": "Alguns nois de casa bona, inútils per a cap causa noble, cobrien la testa amb un cordovès i feien pràctiques d'inèpcia pel passeig de Pere III tot intentant de cavalcar un cavall estantís al qual no revifaven ni els pirops que els genets llançaven a quatre damisel·les prou frívoles per creure que una pinta de dos pams i una mantellina encrestada les elevava de rang, ni els manats de garrofes que, lligats amb cinta oficial, els mostraven des de la terrassa de la Gàbia [restaurant situat al primer tram del Passeig] els futurs socis del PUP".

L'oncle de Viladordis

- *Ets el fadrí que tanca i tancarà més calaixos d'armaris, de consoles i de reretaulells. ¿Qui és el pallús - verd d'enveja o groc de por- que gosarà contradir-me? Ets també el qui obre i obrirà, per anys que passin, més balcons que donin al sol, a camps fangats i allà on les sals fan branca. Ets, i no et posis la carota, el qui airejarà més golfes i sostremorts tristament fastuosos.*

M'ho deia l'oncle de Viladordis, tot provant d'ajustar una corretja nova amb lluors de marbre verd-espigat, als cilindres que escalfen la dinamo del transformador. - *Si et mires el revés de la llengua, descobriràs el senyal del presagi.* Vaig córrer allà on l'escassa rirera dóna al riu; però l'aigua escumava espesses i brogidores lletjors. Vaig tornar a ciutat -m'empaitaven veus i sons admonitoris- pel camí de la Creu de la Culla.

J.V. Foix (*Tocant a mà*)

Els actors Txell Vall i Dani Ledesma llegint textos de diferents autors

Els assistents a la primera ruta en una aturada al Passeig

L'element familiar i memorialístic és igualment present en les *Memòries* de Josep Maria de Sagarra, on explica com el seu pare i el seu oncle, en produir-se la mort de l'àvia, foren internats al col·legi dels jesuïtes de Manresa, situat a l'edifici on actualment hi ha el Museu i l'Arxiu Comarcals.

Alguna vegada que el meu pare m'explicava el règim severíssim del seu col·legi de Manresa, a mi se'm posava la pell de gallina.

L'edifici, que encara existeix, i jo l'he vist més d'una vegada, és d'aquella freda i solemne arquitectura de finals del disset, que sembla supurar sil·logismes i badalls del cardenal Belarmino. Les cambres eren fredes, bastes i desolades i els sostres altíssims. Allí les criatures es llevaven a les cinc del matí, sense haver-se pogut guarir del fred que se'ls ficava als ossos i sense acabar-se de treure el greix del clatell, que els abrigava una mica com l'ungüent de les mòmies faraòniques. Durant els hiverns tenien les mans i els peus fets una carnisseria a causa dels penellons perennes, que se'ls enverinaven i es rebentaven.

Josep Maria de Sagarra (*Memòries*)

Vicenç Prat

Dels manresans que més han escrit sobre la ciutat destaca l'escriptor i polític Vicenç Prat. Nascut el 1902, Prat --joier d'ofici-- va desplegar una intensa activitat com a activista cultural, polític i intel·lectual. Va col·laborar en els diaris *La Veu de Catalunya*, *El Pla de Bages* i *Ciutat*, entre altres, i fou regidor de cultura en dues ocasions, el 1934 i el 1936.

L'any 1932 va aplegar en el volum *Un llibre verd*, subtitulat *Una visió parcial de Manresa*, un conjunt de proses que, "amb una mirada lúcida, fresca i carregada d'ironia", segons Llorenç Capdevila, recollen estampes i escenes de la vida local, en les seves més diverses manifestacions culturals i costumistes. El llibre va ser un èxit i no va ser fins després de setanta anys que, introbable, va ser reeditat en edició facsímil. Tant hi parla de les barquetes de passeig de vora el riu com del parc de la Seu i de la fascinació que va causar en el poeta Ventura Gassol la vista panoràmica i de l'ambient del Passeig.

Aquest Passeig que ara tornem a reprendre també devia ésser en el seu temps no res més que uns camps plens de fang i d'urberda. Aquest petit brollador junt amb la casa Padró era, no fa molt, un tros abandonat que variablement servia d'urinari públic, de camp de futbol, d'envelat, de terrassa de cafè, de parc d'atraccions! Ara ja no veurem res més que taules plenes de vidre i aigua. Uns soldats es juguen la darrera carta i fan broma picant-se a l'esquena. Una família inversemblant gronxa el punt dolç de la mandra dominical sota la adotzenada presidència de les inofensives taronjades. El Centre d'Esports farcit d'esportivistes passius. Uns bells edificis adés patíbuls de coloms i envelats festamajoners. Entrem altra vegada al pinyol del Passeig que és sempre la travessia de Casanova. Ací és on els ocells piulen més fort que enlloc i on són més pròdigs en materials sobrers. Ací és on les dones tenen les cames ben fetes, els ulls més profunds, els llavis més rojos, el cos més torbador. La verdor del arbres us aclapara de repòs. Ací és el remolí a l'hora de les sardanes, dels concerts matinals militars, el lloc estratègic de contemplar moixigangues delicioses, allà on el nuvis es donen les mans i mengen taronges, el punt d'enllaç entre la ciutat i els environs, la resclosa rabent dels afectats al futbol, als cinemes i als balls de patacada, el lloc on les petjades ferrenyes del circ s'hi clavaren, el lloc per a fer-hi un Werther comparat una tarda d'hivern que ploqui, per a jeure-hi una hora canicular, per a fer-hi una mitja dormida abans del ressorpó, fins que us ve als ossos aquell fred tan fi; és, tanmateix la vitrina per a fer-se veure, per a no fer res, per ensopir-vos i anar cedint de mica en mica la vostra obstinada intransigència. Ningú no té pressa ni és portat per cap objectiu de cap mena. Tothom es mira satisfet, sense estranyesa. Aneu repartint les salutacions sense propòsit ni esma interessada.

Vicenç Prat (*Un llibre verd*)

Amat-Piniella i Genís Sinca

No és estrany que el Passeig, com a punt neuràlgic de la vida ciutadana moderna, hagi inspirat tantes pàgines literàries. Quan Amat-Piniella escriu *El casino dels senyors*, el 1956, situa l'acció a l'edifici més emblemàtic del Passeig, amb sucoses reflexions sobre la ciutat. Tot pujant pel Passeig, el protagonista --que retorna a la Ciutat després d'uns anys d'absència-- en diu això:

"Vaig tirar Avinguda [Passeig] amunt. Hi havia cafès nous, amb bars de barra i tamborets enlairats, cinemes que en els meus temps no existien, esglésies a mig fer, moltes botigues ben parades i cases de pisos sense pena ni glòria. Els arbres que ombrejaven el tram més recent de l'Avinguda havien crescut molt en aquells anys, i no dic una cosa per una altra en afirmar que, de tot el que vaig veure, fou aquesta creixença el que més em va impressionar. Tal vegada fou perquè em vaig adonar que creixien fins a assolir una puixança real, mentre que tot el que és pròpiament obra dels homes em produeix el neguit de veure-la massa acordada a les normes d'un cosmopolitisme despersonalitzat, uniforme i avorrible"

Joaquim Amat-Piniella (*El casino dels senyors*)

El Passeig és també el plató literari de fons, com a hàbitat dels personatges principals, de l'última novel·la de Genís Sinca, *Una família exemplar*, en què apareixen referenciats altres punts de la ciutat, que l'autor veu com la Dallas d'un nou JR a la manresana. En una entrevista recent a *Regió7*, Sinca opinava que Manresa «és una ciutat perfecta per a la trama, fascinant, plena de contrastos, d'arquitectura nova i lletja i d'antiga menystinguda, amb una Seu que cal apedaçar i una bona gent que malda per apuntalar-la».

"Per Bou, tot plegat era balsàmic. L'efecte màgic de les terrasses, els personatges que descobria, les cares noves; en conjunt, Manresa l'atrapava. Notava detalls curiosos del color local, que li semblaven encantadors. Es fixà en la flota de cadires verdes que recorrien un tram del passeig, a un costat i a l'altre, i li van presentar una senyora eixerida i simpàtica que, a un preu mòdic, les llogava als passejants que tenien ganes d'asseure's una estona. La tirallonga de cadires, tan netes i polides, feia patxoca, conjuntava".

Genís Sinca (*Una família exemplar*)

Serra Fontelles

A més d'altres relats, l'escriptor Jaume Serra Fontelles, establert a Barcelona des de mitjan anys seixanta, ha ambientat a la capital del Bages les dues úniques novel·les publicades fins ara: *Desitja'm sort, Madeleine* (Premi Ciutat d'Alacant 1974) i *Nit de vetlla*. Si el protagonista de la primera història és un noi que, després de passar per l'orfenat (Casa Caritat) i haver estat aprenent d'amors i feines, decideix començar una nova vida lluny d'un "lloc on tothom va a la seva, mentre tothom es fica a la vida de tothom", a *Nit de vetlla* l'Eduard és un exiliat que torna la nit de Nadal, després de més de vint anys d'absència, a Manresa (Remansa, a la novel·la), on farà un llarg recorregut nocturn pels bars i els carrers nevats del seu barri, el barri vell, abans de caure mort, com un gos i en companyia d'un gos, en un racó del carrer d'Amigant. En un i altre llibre Serra Fontelles no estalvia la seva visió àcida de la ciutat i els manresans, bé que sigui a través de la veu indirecta del narrador o d'algun personatge.

"Els sous magres eren generals, a Manresa, on semblava que els amors s'enriquien no pas pels bons negocis, sinó per la misèria que gosaven donar als pencaires, obrers, aprenents, dependents, operaris o el que fos. Tota la ciutat em semblava una mena de ca n'escanyapobres. Les misses i els missaire, però, anaven a l'engròs, com la gasiveria, la usura i la desconfiança. Això era aleshores, ara no ho sé, car em tindria per boig si tornés a espetegar per aquelles costes als carrerons estrets, persianes i roba estesa, fum i greixum, calor i glaç a desdir".

Jaume Serra i Fontelles (*Desitja'm sort, Madeleine*)

«En aquesta petita ciutat de terra endins, capital del no-res, incomunicada, indiferent, clerical, humida, tancada, tortuosa, reaccionària, somorta, avara, grisa, mig comercial, mig tèxtil i encara mig pagesa, els bohemis són uns pòtols, els artistes són uns eixelebrats i els progressistes són ateus [...] A Remansa, més que peculiaritats tenim rareses: aquí la plaça de toros no és rodona, la processó de la festa major surt a la una del migdia, en plena calda; en canvi, la processó de la Puríssima, el vuit de desembre, arrenca a les vuit del vespre, quan comença a glaçar; l'especialitat confitera consisteix en una peça com un ou, però plena de bonys punxeguts que produeixen molèsties importants a galtes, genives i paladar.[...] Remansa com a ciutat viva, ciutat morta, convalescent, de pronòstic reservat…, encara que sempre hem de diagnosticar-li, unàniament, la llarga malaltia, però ningú no sap quina, com les princesses enyoradisses d'amor o beneiteria…»

Jaume Serra i Fontelles (*Nit de vetlla*)

Miralles, Quinto, Franquesa i Tomàs Cabot

Qui també ha utilitzat Manresa, o més ben dit, els manresans, com a matèria literària ha estat Joan Jordi Miralles, que l'any 2004 va obtenir el premi Andròmina amb *L'Altíssim*, una paràbola en què el sexe, la droga i una hipotètica i dramàtica situació bèl·lica dicten els passos d'un home desmemoriat i d'un estudiant de fisioteràpia, lliurat a un carpe diem desenfrenat i destructor juntament amb els seus companys. En les seves aportacions dramàtiques al cicle de Tocats de Lletra, Manresa és també l'escenari d'unes històries marcades pel què diran, els tabús i els prejudicis.

El jardí de Casa Caritat

Altres prosistes i narradors, tals com Manuel Quinto, Teresa Franquesa i Josep Maria Tomàs Cabot, han parlat de Manresa a *Sobrerroca*, *Matèria viva* i *La feina feta*. Ben pocs poetes, en canvi, s'han sentit atrets per una ciutat vista com a massa grisa i prosaica. Amb tot, *A primavera antiga* Josep Junyent ens hi parla dels «plàtans de primavera com una clariana / de verd als grisos ciutadans!» i Climent Forner, *A casa natal*, diu «M'honora que em dediquin una làpida: «Ací va néixer…» L'infant d'ahir no hi és. Pengen joguines / del rovellat balcó».

Tan desmesurat seria afirmar que *Els exercicis espirituals* de Sant Ignasi han estat el text fundacional de la literatura local, com insinuar que James Joyce va inspirar-se en Manresa a l'hora d'escriure *Dublinesos*, però en la majoria de textos signats per narradors manresans predomina l'exploració de l'ànima jesuítica local, magistralment descrita pel periodista i escriptor Josep Maria Planes, tal vegada l'observador més lúcid, fi i definitiu d'aquesta ciutat.

Si alguna característica pròpia tenim els manresans és una mena de pudor, que no té res a veure amb la modèstia, que ens priva de lliurar-nos a certes expansions d'eufòria comarcal. (...)

Si els barcelonins hi reflexionen una mica, s'adonaran que enmig del brillant assalt de les comarques catalanes sobre Barcelona, el nom de Manresa i del Pla de Bages sona amb una grisor particular. Els empordanesos, els vigatans, els del Vallès, els tarragonins, els lleidatans, tenen un prestigi sòlid, colorit, que els destaca sense compliments. En canvi, els manresans -per culpa, potser, del nostre paisatge, tan modest— fem la viu-viu, sense piafar poc ni molt. Mancats de pintors que passegessin les gràcies del nostre país per les exposicions, faltats de literats que ens contessin els seus mèrits i -si el meu amic Farreres i Duran no s'ha d'ofendre— diré que sense polítics que fessin brillar el nom de Manresa amb una resplendor singular, ens trobem, vulgues que no, obligats a tragar d'amagatotis el

nostre orgull local.

Potser, aprofundint les qüestions, trobaríem en aquest peu forçat de discreció en què es mouen els manresans per Catalunya l'explicació que un cert humor, la ironia i una por desesperada al ridícul siguin el refugi més planer, el tret més destacat del caràcter dels meus conciutadans.

Ens guardarem prou de dir si això és un mèrit o un defecte. En el pitjor dels casos es pot afirmar amb el cap ben alt que, potser, és una comoditat. Una de les poques comoditats que ens permetem els nadius de la comarca més inconfortable de Catalunya.

Josep Maria Planes (*Una visió de Manresa*)